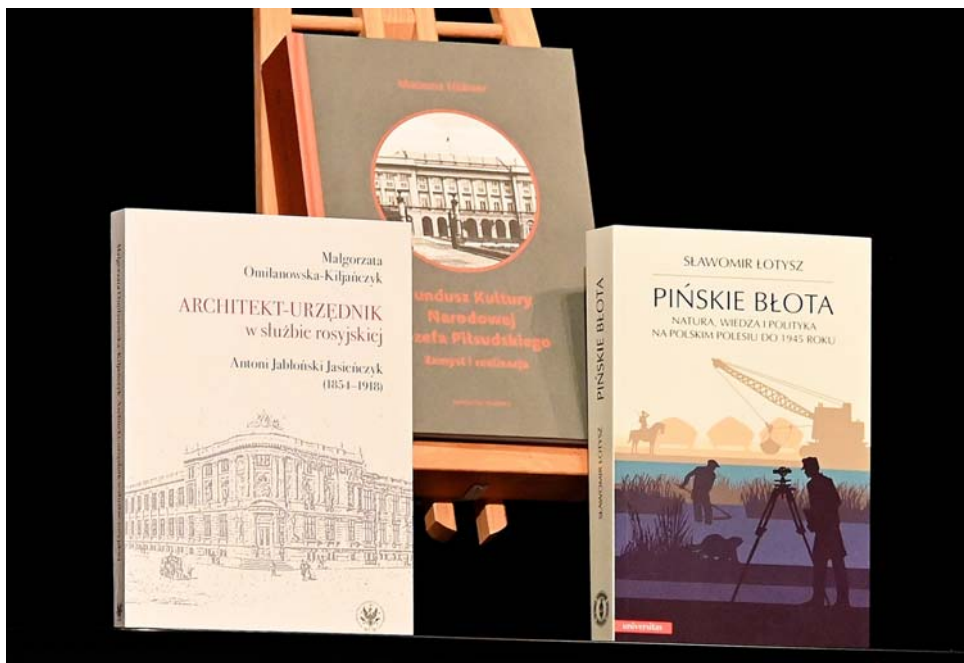

Nagroda im. Jana Jędrzejewicza – rozstrzygnięcie jedenastej edycji

W jedenastej edycji Nagrody im. Jana Jędrzejewicza o tytuł najlepszej polskojęzycznej publikacji poświęconej historii nauki i techniki rywalizowały 62 książki. 26 września 2023 r. w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku wręczono statuetkę laureatowi oraz przyznano dwa wyróżnienia.

Nagrodę im. Jana Jędrzejewicza ustanowiono w 2013 r. celem wyróżniania najlepszych monografii naukowych z historii nauki i techniki napisanych przez polskich autorów. Konkurs jest również formą uhonorowania działalności naukowej Jana Walerego Jędrzejewicza (1835–1887), miłośnika astronomii i meteorologii, lekarza oraz właściciela prywatnego obserwatorium w Płońsku. Nagrodzie patronują Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, Kasa im. Józefa Mianowskiego – Fundacja Popierania Nauki oraz Burmistrz i Rada Miejska w Płońsku.

Wyboru jedenastego zwycięzcy dokonała siedmioosobowa Kapituła, powołana na czwartą kadencję (2022–2024). W jej skład wchodzi z ramienia Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN: dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UP w Krakowie (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN), prof. dr hab. Halina Lichocka (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów

Ryc. 1. Książki finałowe 11. edycji Nagrody im. Jana Jędrzejewicza (©MCK Płońsk 2023)

Ryc. 2. Finaliści 11. edycji Nagrody im. Jana Jędrzejewicza (od lewej): wyróżniony prof. Sławomir Łotysz, p. Monika Wielga, przedstawicielka Wydawnictw Uniwersytetu Warszawskiego, odbierająca wyróżnienie w imieniu prof. Małgorzaty Omilanowskiej-Kiljańczyk, laureat dr Mateusz Hübner (©MCK Płońsk 2023)

PAN), dr hab. Zbigniew Tucholski, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN); z ramienia Kasy im. Józefa Mianowskiego: dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN), prof. dr hab. Paweł Strzelecki (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN). Przedstawicielem Burmistrza Miasta Płońska w Kapitułe jest p. Adam Derdzikowski.

Uroczystość wręczenia Nagrody im. Jana Jędrzejewicza odbyła się 26 września 2023 r. w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku. Gospodarzem ceremonii był p. Derdzikowski, opiekun Płońskiego Koła Miłośników Astronomii im. Jana Walerego Jędrzejewicza. Burmistrz Miasta Płońska, p. Andrzej Pietrasik, rozpoczął galę finałową przemówieniem. W wystąpieniu zapowiedział przeniesienie w następnym roku uroczystości rozstrzygnięcia konkursu do nowego miejsca. Burmistrz opowiedział zebranim o trwającym projekcie zagospodarowania zespołu budynków dawnego dworca kolejowego oraz wieży ciśnienia w Płońsku. Budynek zostanie zaadaptowane na cele Muzeum Ziemi Płońskiej oraz planetarium i obserwatorium.

Kolejnym punktem programu był wykład popularnonaukowy *Astronom Mikołaj Kopernik: piękno, prawda i matematyka*, który wygłosił Przewodniczący Kapituły, prof. Włodarczyk. Tematyka wystąpienia nawiązywała do rocznicy 550. urodzin Mikołaja Kopernika oraz niedawno zakończonego Światowego Kongresu Kopernikańskiego. Wykład rozpoczął prof. Włodarczyk od przywołania fragmentu z *Kosmografii* (Warszawa 1886) Jędrzejewicza, polskiego podręcznika astronomii z przełomu XIX i XX w., w którym autor wyjaśniał znaczenie odkrycia Kopernika.

Ryc. 3. Od lewej: prof. Sławomir Łotysz, p. Monika Wielga, dr Mateusz Hübner, p. Marzena Kunicka, Dyrektor Miejskiego Centrum Kultury w Płońsku, p. Andrzej Pietrasik, Burmistrz Miasta Płońska, prof. Jarosław Włodarczyk, Przewodniczący Kapituły (©MCK Płońsk 2023)

Następnie prof. Włodarczyk przeszedł do omówienia prac Kapituły Nagrody w 2023 r. Przedstawił zgromadzonym skład osobowy Kapituły, która dokonała wyboru tegorocznego laureata. Opisał proces wyłonienia najlepszej publikacji z historii nauki i techniki oraz przywołał statystyki zgłoszeń z jedenastu lat. Wystąpienie zakończył odczytaniem oficjalnego werdyktu. Następnie wspólnie z Burmistrzem Miasta Płońska oraz Dyrektorem Miejskiego Centrum Kultury w Płońsku, p. Marzeną Kunicką, wręczył statuetki i dyplomy finalistom.

Jedenastym laureatem Nagrody im. Jana Jędrzejewicza został dr Mateusz Hübner. Monografię jego autorstwa *Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego. Zamyśl i realizacja* wydaną przez Instytut De Republica w Warszawie uznano za najlepszą publikację z zakresu historii nauki i techniki ogłoszoną drukiem w 2022 r. Kapituła Nagrody, mając na uwadze liczbę tegorocznych zgłoszeń (zob. Załącznik), postanowiła uhonorować jeszcze dwie pozycje. Wyróżnienia przypadły dr hab. Sławomirowi Łotyszowi, prof. PAN za książkę *Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka na polskim Polesiu do 1945 roku* wydaną przez Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas” (Kraków 2022) oraz prof. dr hab. Małgorzacie Omilanowskiej-Kiljańczyk za publikację *Architekt-urzędnik w służbie rosyjskiej. Antoni Jabłoński Jasieńczyk (1854–1918)* wydaną przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego (Warszawa 2022). Nieobecna na gali autorkę reprezentowały przedstawicielki Wydawnictw Uniwersytetu Warszawskiego, p. Monika Wielga oraz p. Ewa Wyszyńska.

Jedenasta edycja zapisała się w historii konkursu zwiększeniem wysokości Nagrody im. Jana Jędrzejewicza. W 2013 r. ustanowiono konkurs z pieniężną nagrodą wartości 10 tys. zł. W 2023 r. po raz pierwszy wysokość wyróżnienia wzrosła do 12 tys. zł. Dokonało się to na mocy postanowienia Fundatora Nagrody, Burmistrza i Rady Miejskiej w Płońsku.

Uroczystość zakończyło złożenie wieńców i zapalenie zniczy na grobie Jana Walerego Jędrzejewicza.

Zamykając jedenastą edycję Konkursu, serdecznie zapraszamy autorów, środowiska naukowe oraz wydawnictwa do nadsyłania książek do przyszłorocznej, dwunastej edycji Nagrody. Wybrana zostanie w niej najlepsza książka z dziedziny historii nauki i techniki, opublikowana w 2023 r. Termin składania zgłoszeń mija 30 kwietnia 2024 r. Więcej informacji o poprzednich edycjach konkursu można znaleźć na stronach Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Bieżące komunikaty i aktualności ukazują się w mediach społecznościowych Nagrody.

Załącznik – Książki zgłoszone do Nagrody im. Jana Jędrzejewicza w 2023 r.

- Badur J.**, *Wieczysta relacyjność Whiteheada*, Wydawnictwo Instytutu Maszyn Przepływowych PAN, Gdańsk 2022.
- Bednarczuk M.**, *Między Wilnem, Uralem i Petersburgiem. Asymetrie kulturowe, transfer wiedzy i polityka w końcu XVIII i pierwszej połowie XIX wieku*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2022.
- Błażejowski J.**, *100 lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego kontynuatora tradycji Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2022.
- Bodura E.C.**, *Znany i nieznaný Udalryk Heyzmann. Osoba, epoka, kontekst. Studium dorobku naukowego Udalryka Heyzmann (1835–1918) jako prawnika, historyka prawa, kanonisty*, Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”, Kraków 2022.
- Budrowska K.**, *Cenzura i okolice. Studia o cenzurze instytucjonalnej w Polsce w latach 1944–1990*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2022.
- Burzyńska A.R.**, *Atlas anatomiczny Georga Büchnera*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022.
- Czajewski J., Tucholski Z.**, *Inżynier Seweryn Wachowski. Twórca żeglugi parowej Towarzystwa Kolei Wschodniochińskiej na rzece Sungari*, Narodowe Muzeum Techniki, Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa 2022.
- Czosnyka M.**, *Jan Szczepanik. Geniusz, odkrywca i wynalazca*, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego, Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego, Tarnów 2022.
- Dadej I.**, *Habilitacja – bariera czy kariera? Porządek płci w polskiej kulturze akademickiej pierwszej połowy XX wieku*, Instytut Historii PAN, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2022.
- Delestowicz N.**, *Historia Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w latach 1857–2022*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2022.
- Drozdowicz Z.**, *Obrazy Boga i nieba uczonych i filozofów. Od Kopernika do Kanta*, Wydawnictwo Nauk Społecznych i Humanistycznych UAM, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2022.
- Drozdowicz Z.**, *Od pseudonaukowości do naukowości*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych UAM, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2022.
- Drzewiecka E.**, *Uczona muza. Wiedza i poezja w „Zodiaku życia” Palingeniusza*, Instytut Badań Literackich PAN, Fundacja Akademia Humanistyczna, Warszawa 2022.
- Dworaczek K.**, *W cieniu radioaktywnej chmury. Konsekwencje katastrofy czarnobylskiej w Polsce*, Instytut Pamięci Narodowej, Wrocław, Warszawa 2022.

- Gawor L., *Z dziejów polskiej myśli filozoficzno-społecznej przełomu XIX i XX stulecia. Varia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022.
- Gryglewski R.W., *Historia medycyny w sześciu niepełnych odsłonach. Część druga, czyli odsłona czwarta i piąta*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022.
- Grzanka J., *Zapomniany geniusz fizyki. Rzecz o Marianie Smoluchowskim*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków 2022.
- Gubernat A., Zarzecka-Napierała M., *Zarys historii ceramiki*, Wydawnictwa AGH, Kraków 2022.
- Hryniewicka A., *W stronę człowieka... O odwadze twórczego myślenia Marii Grzegorzewskiej*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa 2022.
- Hübner M., *Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego. Zamysł i realizacja*, Instytut De Republica, Warszawa 2022.
- Imiołek M., *Dziedzictwo niedoceniane. Chłopskie budownictwo kamienne na Kielecczyźnie od poł. XIX w. do lat 50-tych wieku XX*, Muzeum Wsi Kieleckiej, Kielce 2022.
- Jelinek J.A., *Drogi i bezdroża kształtowania wiedzy astronomicznej u dzieci od czasów Jana Amosa Komeńskiego do czasów dzisiejszych*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2022.
- Kalisz-Zielińska M., *Edukacja i popularyzacja wiedzy o przeszłości w wielkopolskich muzeach historycznych w latach 1945–1989*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydawnictwo Miejskie Poznania, Poznań 2022.
- Kamiński Ł., *Mimowolne cyborgi. Mózg i wojna przyszłości*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2022.
- Kopcewicz J., Duch W., Strobel A., *Kosmos i życie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2022.
- Kowalczyk R. W., *Wpływ polityki gospodarczej Sankt-Petersburga na rozwój górnictwa węgla kamiennego w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1859–1914*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2022.
- Kowalski K.M., *Musica campanarum. Z dziejów badań nad dawnymi dzwonami*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2022.
- Kujawska E., *Jerzy Chrystian Arnold (1747–1827). Życie i działalność*, Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie, Leszno 2022.
- Kwaśniewicz K., *Rzecz o konserwacji archiwaliów w Polsce w XX i XXI wieku*, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 2022.
- Lamża Ł., *Trudno powiedzieć. Co nauka mówi o rasie, chorobie, inteligencji i płci*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2022.
- Łotysz S., *Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka na polskim Polesiu do 1945 roku*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków 2022.
- Łukasik B., *Działalność projektowa architekta krajobrazu Petera Josepha Lennego na ziemiach polskich w XIX wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2022.
- Łukaszewski S., *Augustyn Boczek. Muzyk, pedagog, reformator polskiej szkoły fletowej XX wieku*, Wydawnictwo Miejskie Poznania, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego, Poznań 2022.

- Majewski P.**, *Mantykora. Wczesna historia encyklopedii*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022.
- Makarewicz W.**, *Wileńskie korzenie Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego*, Wydawnictwo Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Gdańsk 2022.
- Malinowski W.**, *Położnictwo wczoraj i dzisiaj. Poród operacyjny żywego płodu drogą pochwową*, Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej, Płock 2022.
- Mrozik A.**, *Architektki PRL-u. Komunistki, literatura i emancypacja kobiet w powojennej Polsce*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2022.
- Musialik J.**, *Fisharmonia w kulturze ziem polskich XIX i XX wieku*, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2022.
- Omilanowska-Kiljańczyk M.**, *Architekt-urzędnik w służbie rosyjskiej. Antoni Jabłoński Jasińczyk (1854–1918)*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022.
- Orliński W.**, *Kopernik. Rewolucje*, Wydawnictwo Agora, Warszawa 2022.
- Paliga R.**, *Wojny i epidemie w dziejach Rzeczypospolitej. Dżuma, cholera, tyfus*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2022.
- Pałka J.**, *Polskie wojska operacyjne w Układzie Warszawskim*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2022.
- Piasek W.**, *Jadwiga Lechicka – kobieta nowa i nowoczesna. Kulturowy porządek i relacja płci w historiografii polskiej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2022.
- Piłatowicz J.**, *Elektryfikacja Polski w dwudziestoleciu międzywojennym*, Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”, Lublin 2022.
- Polskie herbaria renesansowe jako źródło wiedzy medycznej*, red. **B. Wasiewicz**, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022.
- Rejman A., Nowakowski A.**, *Szkoła w Dąbrówce na tle dziejów miejscowości (1911–2020). Przyczynek do historii gminy Stryszów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022.
- Skolik B., Migala M., Jandziś S.**, *Rehabilitacja w Polsce w latach 1918–1939, cz. 2, Kształtowanie się standardu polskiej rehabilitacji w aspekcie fizjoterapii uzdrowiskowej i sportowej oraz różnych form aktywności fizycznej człowieka*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole 2022.
- Skrzypczak J.**, *Ignacy Łukasiewicz. W 200. rocznicę urodzin w Zadusznikach koło Mielca*, Muzeum Regionalne SCK w Mielcu, Mielec 2022.
- Sojak S.**, *Fra Luca Pacioli. Wizerunki twórcy nowożytnej rachunkowości*, Pewne Wydawnictwo, Kielce 2022.
- Stankiewicz A.**, *Architekt Krzysztof Bonadura starszy i cech muratorów w Poznaniu*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2022.
- Sula D.**, *„Lecznictwo” w Konzentrationslager Gross-Rosen (1940–1945)*, Muzeum Gross-Rosen, Wałbrzych 2022.
- Szczęglik B.**, *Kołobrzeskie uzdrowisko w prasie poznańskiej XIX wieku*, Oficyna Wydawnicza Zachodniopomorskie Centrum Szkoleń i Wspierania Przedsiębiorczości, Kołobrzeg 2022.
- Zsubert M.**, *Choroba, ciało, grzech. Kulturowe studia malaryczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2022.

- Średniawa B.**, *Życie bez korekty, czyli rzecz o profesorze Bronisławie Średniawie fizyku, historyku nauki i żeglarzu w 105-lecie urodzin*, Bronisława Średniawa, Kraków 2022.
- Tomaszewski R.**, *Między przełomami. Polskie szkolnictwo wojskowe 1957–1968*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2022.
- Turos M.J.**, *Aspekty epidemiologiczne kampanii Napoleona w Egipcie i Syrii*, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa 2022.
- Turos M. J.**, *Leopold Lafontaine 1756–1812*, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa 2022.
- Witkowski L.**, *Uroszczenia i transaktualność w humanistyce. Florian Znaniecki – dziedzictwo idei i jego pęknięcia*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2022.
- Wojtucki D.**, *Magia posthuma. Procesy i egzekucje zmarłych na Śląsku i Morawach w XVI–XVIII wieku*, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2022.
- Wolsza K.**, *Filozofia w opolskim środowisku teologicznym w latach 1949–2021*, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2022.
- Z dziejów medycyny w Rabce*, red. **J. Ceklarz, K. Ceklarz, R.W. Gryglewski**, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022.
- Związek T.**, *Krajobrazy szesnastowiecznej Polski. Las – ziemia – woda – ruda darniowa. Powiat kaliski i Wielkopolska w tle*, Instytut Historii PAN, Warszawa 2022.

Justyna Rogińska
sekretarz Nagrody im. Jana Jędrzejewicza
Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN
ORCID 0000-0002-7152-4851